

Kaassõna Eesti finantsaruandluse standardile

Vastavalt raamatupidamise seadusele on alates 01.01.2017 Eesti hea raamatupidamistava asendatud Eesti finantsaruandluse standardiga. Eesti finantsaruandluse standardi põhinõuded on kehtestatud raamatupidamise seadusega ning seda täpsustab rahandusministri määrus. Vastav määrus allkirjastati 21.12.2017 ning sellega kehtestati Eesti finantsaruandluse standard nendele raamatupidamise aruannetele, mis koostatakse 01.01.2017 või hiljem alanud perioodidele.

Mis on Eesti finantsaruandluse standard ja miks seda hea raamatupidamistava asemel vaja on?

Sarnaselt Eesti heale raamatupidamistavale on ka Eesti finantsaruandluse standard kogum põhimõtteid, selgitusi ja näiteid, mis reguleerivad erinevaid arvestusvaldkondi ning annavad neis võrreldes seadusega detailsemad juhised. Eesti finantsaruandluse standard koosneb endiselt Raamatupidamise Toimkonna juhenditest (edaspidi ka RTJ), mis põhinevad Rahvusvaheliste Raamatupidamise Standardite Nõukogu (IASB) poolt väljaantud standardil väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetele (IFRS for small and medium-sized entities või SME IFRS) ning on eelkõige mõeldud rakendamiseks väiksematele ja keskmise suurusega ettevõtetele, kellel puudub vajadus täismahus IFRSi aruannete koostamiseks.

Eesti hea raamatupidamistava asendamine Eesti finantsaruandluse standardiga oli tingitud asjaolust, et Riigikohus leidis ühe kaasuse käigus, et Eesti hea raamatupidamistava näol ei ole tegemist Eesti õigusruumis kohustusliku õigusaktiga, kuna see ei ole kehtestatud Eesti õigusstruktuuri normide kohaselt. Õigusselguse loomiseks sai Rahandusministeeriumi ettepaneku kohaselt Eesti hea raamatupidamistava kandnud RTJ-d seetõttu rahandusministri määrusega kinnitatud kui Eesti finantsaruandluse standard.

Eesti finantsaruandluse standard ei ole siiski täpselt sama, mis Eesti hea raamatupidamistava, sest kõikides RTJ-des on tehtud teatud muudatusi. Enamik neist on küll vormilised, kuid on ka sisulisi muudatusi.

Põhilised muudatused võrreldes seniste juhenditega

Muudatusi on igas juhendis, aga olulisemad sisulised muudatused on tehtud RTJ-des 9 ja 13.

RTJ 9:

- Lisandus alternatiivne võimalus rakendada rendilevõtja raamatupidamisarvestuses IFRS 16 põhimõtteid: kõik rendid (nii kapitali- kui kasutusrendid) kajastatakse kapitalirendina, kusjuures valitud arvestuspõhimõtet peab kasutama järjepidevalt kõikidele rendilepingutele. Erandiks on lühiajalised või väheväärtuslike varade rendilepingud, mida tohib kajastada kasutusrendi põhimõtete alusel.
- Muudatus jõustub selliselt, et seda on võimalik ennetähtaegselt rakendada juba alates 01.01.2017 alanud majandusaastal (IFRS 16 hakkab kehtima perioodidele algusega 01.01.2019, varasem rakendamine on lubatud).
- Juhendit täiendati vastavate näidetega selle põhimõtte illustreerimiseks.

RTJ 13:

- Mikro ja väikeettevõtjad saavad likvideerimise käigus koostatavate aruannete puhul kasutada võimalust koostada nende kategooriale kehtivaid lühendatud aruandeid.
- Lõppbilansi asemel tuleb koostada lõpparuanne, mis koosneb lõppbilansist, kasumiaruandest, rahavoogude aruandest, omakapitali muutuste aruandest ja lisadest. Selle muudatuse põhjuseks oli asjaolu, et toimkonna hinnangul puudub loogiline põhjendus, miks likvideerimise viimase etapi kohta peaks aruande kasutajatele andma vähem informatsiooni kui varasematel etappidel.

Vähemolulised muudatused võrreldes seniste juhenditega

Ülejäänud juhendites toimunud muutused olid väiksema sisulise ulatusega. Näideteks nendest võib tuua järgmise loetelu:

- RTJ 1 – bilansipäeva mõiste asendati aruandekuupäevaga ja defineeriti järgmiselt - aruandekuupäev on aruandega kaetud viimase aruandeperioodi lõppkuupäev. Lisati aruandeperioodi definitsioon: aruandeperiood on aruandega kaetud ajavahemik. (RTJ1.98)
- RTJ 2 – põhivara müügist saadava kasumi arvestuse juures täpsustati, et see peab kaasama ka müügikulutused: kasumeid (kahjumeid) põhivarade müügist kajastatakse netosummana (põhivarade müügist saadud tulu miinus müüdud vara bilansiline maksumus ja kaasnevad müügikulutused). (RTJ2.29(a))
- RTJ 2 – juhendi lisades toodud põhiaruannete struktuuri täiendati mõne uue kirje ja nende selgitustega (muu omakapital, põllumajanduliku toodangu varude jääkide muutus, kasum (kahjum) bioloogilistelt varadelt, intressitulud).
- RTJ 3 ja RTJ 6 – nende kahe juhendi puhul lisati õiglase väärtuse arvestusmeetodi juurde, et mikroettevõtjad ei saa neis juhendites kirjeldatud õiglase väärtuse meetodit rakendada juhul kui nad koostavad mikroettevõtja lühendatud aruannet. (RTJ3.11, RTJ6.14)
- RTJ 5 – muutus vara väärtuse langusele viitava asjaolu kirjeldus, kuhu tulenevalt SME IFRS definitsioonist lisandus rahavoog: üldine majanduskeskkond ja turusituatsioon on halvenenud, mistõttu on tõenäoline, et varast genereeritav rahavoog/tulu väheneb. (RTJ5.54(b))
- RTJ 8 – lisandusid selgitavad joonised tingimuslike varade ja kohustuste kindlaks määramise ja kajastamise kohta. (RTJ 8 Näide 10 ja Näide 12)
- RTJ 12 – kuna selle juhendi sisu tegeles sihtfinantseerimise kajastamisega, siis muudeti juhendi pealkiri, „Valitsusepoolne abi“ asemel „Sihtfinantseerimine“.
- RTJ 15 – tulenevalt raamatupidamise seaduse muutunud nõuetest vähenesid avalikustamise nõuded oma aktsiate või osadega tehtud tehingute kohta täismahus aruannetes, kuid suurenesid mikroettevõtja lühendatud aruande korral. (RTJ15.26, 15.60(e))

- RTJ 16 – kuna varasem RTJ 16 „Segmendiaruandlus“ ei ole kehtinud juba aastast 2009, siis sai uueks RTJ 16-ks varasem RTJ 17 „Teenuste kontsessioonilepingud“. Selle juhendi rakendusosalast välistati kõik avaliku sektori üksused, kuna nende arvestust reguleerib avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend.

Lisaks tehti juhendites läbivalt suur hulk vormilisi muudatusi:

- uutes juhendites ei ole enam juhendi alguses paragrahvi, mis räägib olulisusest (sest see on kaetud RTJ-s 1 koos teiste alusprintsipiidega) ning lõpus paragrahve, mis käsitlesid jõustumist (jõustumine on nüüd määruses);
- termineid ja definitsioone on korrigeeritud viimaks need täielikku vastavusse raamatupidamise seaduses ja SME IFRS-s kasutatavatega;
- juhendeid ühtlustati keeleliselt ja parandati lauseehitust;
- ajakohastati näiteid ja näidetes olnud kuupäevad viidi universaalsesse formaati;
- uutes juhendites on korrastatud paragrahvide numeratsiooni, mis olid tänu aastate jooksul tehtud muudatustele kas lünklikud (paragrahve vahelt kustutatud) või oli sama numbri tõttu kasutatud ka tähekombinatsioone, et dubleerivat numeratsiooni korvata;
- korrastati viiteid vastavatele SME IFRS paragrahvidele.

Loodame, et Eesti finantsaruandluse standard leiab aruannete koostajate ja kasutajate poolehoidu ning jääme huviga ootama tagasisidet.

Lugupidamisega

Raamatupidamise Toimkonna liikmed